

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2022-11-02
Stockholm

Mål nr
M 9140-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-06-30 i mål nr M 1185-22, se bilaga A

PARTER

Klagande
SD

Motpart
Länsstyrelsen i Dalarnas län

SAKEN

Strandskyddsdispens och tillstånd enligt förordnande om landskapsbildsskydd

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut den 28 januari 2022, dnr 521-20245-2021, och förklarar att det inte krävs strandskyddsdispens eller tillstånd enligt förordnandet om landskapsbildsskydd för den användning av en fritidsbåt som SD ansökt om dispens och tillstånd för.

Dok.Id 1866100

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

Sjön Båttjärnen omfattas av dels strandskydd, dels förordnande om landskapsbildskydd avseende området vid sjöarna Gärdsjön, Storaxen och Ensen i Rättviks kommun. Enligt förordnandet om landskapsbildsskydd är det förbjudet att uppföra byggnader inom området utan tillstånd.

SD har tidigare förelagts att ta bort en husbåt, konstruerad som en flotte med ett hus på, från Båttjärnen. Föreläggandet fastställdes av Mark- och miljööverdomstolen i dom den 20 juni 2022 i mål nr M 13654-21. SD har sedan ansökt om strandskyddsdispens samt tillstånd enligt förordnandet om landskapsbildsskydd för husbåten och dessutom för en fritidsbåt. I ansökan avseende fritidsbåten angav han att den kommer att uppta ungefär lika stor yta i vattnet som husbåten och användas på samma sätt. Länsstyrelsen avslog båda ansökningarna och mark- och miljödomstolen fastställde länsstyrelsens beslut. SD överklagade till Mark- och miljööverdomstolen, som den 16 september 2022 beslutade att inte ge prövningstillstånd i målet som avsåg husbåten (mål nr M 9143-22). Detta mål avser fritidsbåten.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN M.M.

SD har, som det får förstås, yrkat *i första hand* att Mark- och miljööverdomstolen ska förklara att den användning av en fritidsbåt i Båttjärnen som han ansökt om dispens respektive tillstånd för inte kräver dispens eller tillstånd och *i andra hand* att dispens respektive tillstånd ska ges. Han har anfört att mark- och miljödomstolens dom inte har stöd i svensk rättsordning.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras och anfört att den inte har något mer att tillägga till det som står i mark- och miljödomstolens dom och i det överklagade beslutet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

I ansökan har SD angett att fritidsbåten ”kommer att användas som färdmedel och övernattnings på sjön 75-100 ggr per år”, att den ska förankras på olika platser flera gånger per vecka samt att den ska användas omväxlande för privat bruk och uthyrning.

Miljöbalken anger inte under vilka förutsättningar som något flyttbart kräver dispens enligt 7 kap. 15 § 1 eller 2. I förarbetena nämns, med hänvisning till plan- och bygglagstiftningen, att flyttbara konstruktioner ibland kan anses som byggnader och att exempel på detta är stadigvarande förankrade husbåtar och husvagnar som står uppställda under betydligt längre tid än en normal semesterperiod (prop. 1997/98:45 Del 2 s. 85 f.). För anläggningar och anordningar som inte är byggnader är det mer oklart var gränsen går för dispensplikt när det gäller flyttbara konstruktioner. Vid tveksamma fall får en bedömning göras med hänsyn till strandskyddets syften. (Jfr Jonzon m.fl., Naturvårdslagen – en kommentar, 3 uppl., s. 106 och 110).

I det här fallet avser ansökan en fritidsbåt som inte ger intryck av att vara avsedd för boende, som inte ska användas som bostad under någon längre sammanhängande period och som inte heller kommer att ligga fast förtöjd på en plats. En sådan användning av en fritidsbåt träffas inte av förbuden i 7 kap. 15 § 1 eller 2. Det har från länsstyrelsens sida inte gjorts gällande att användningen av fritidsbåten skulle strida mot förbudet i 7 kap. 15 § 4 och det har inte heller framkommit omständigheter som talar för det. Det krävs således inte strandskyddsdispens för båten.

Länsstyrelsens beslut får anses omfatta såväl ett avslag på ansökan om strandskyddsdispens som ett beslut om nekat tillstånd utifrån det landskapsbildsförordnande som finns för området. Mot bakgrund av hur Mark- och miljööverdomstolen bedömt frågan om strandskyddsdispens saknas stöd för att kräva tillstånd såvitt avser landskapsbildsskyddet. Länsstyrelsens beslut ska därför upphävas och SD förstahandsyrkande bifallas.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald samt hovrättsråden Gösta Ihrfelt, referent, Rikard Backelin och Margaretha Gistorp.

Föredragande har varit Leonard Örner.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-06-30
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1185-22

PARTER

Klagande
SD

Motpart
Länsstyrelsen i Dalarnas län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut den 28 januari 2022 i ärende nr 521-20245-2021, se [bilaga 1](#)

SAKEN
Strandskyddsdispens

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

SD har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska slå fast att aktuell fritidsbåt inte kräver strandskyddsdispens och i andra hand att sökt dispens ska ges. Till stöd för sin talan har han anfört i huvudsak följande.

Han har inte ansökt om ”tillstånd att ha fritidsbåt för uthyrning i Båttjärnen”. Länsstyrelsen har inte befogenhet att besluta huruvida en fritidsbåt får användas för uthyrning inom strandskyddat område eller ej. Han har inte heller sökt tillstånd att ha den i någon annan sjö än Båttjärnen.

Länsstyrelsens beslutsmotivering består av olika påståenden utan rättslig grund. Likafullt har länsstyrelsen genom bortseende från rättsfakta, avsiktliga feltolkningar och syftningar kommit fram till ett förutbestämt beslut.

Båtar omfattas inte av miljöbalkens bestämmelser om strandskydd. I förarbetena till miljöbalken anges endast att ”stadigvarande förankrade husbåtar” omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Kriteriet ”under en betydligt längre tid än en semesterperiod” gäller endast husvagnar. Något motsvarande kriterium för båtar finns inte. Båtens funktion har inget att göra med om den skall omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Fritidsbåten kan inte jämföras med husbilar eller husvagnar. Att båten utrustas och används på samma sätt som många andra fritidsbåtar/fritidsstugor innebär inte att den blir dispenspliktig.

Båtar får befinna sig inom strandskyddat område. Aktuell båt ska inte användas för övernattning ”stora delar av året” och även om så vore är detta inte ett kriterium i sig för att strandskyddsdispens ska behövas. Båten avhåller inte allmänheten från att besöka sjön eller dess omgivningar.

Länsstyrelsen har angett en felaktig uppgift om tjärnens storlek. Båttjärnen omgärdas av områden bestående av vattnig myr, flytöar och flyttuvor som också ska räknas in i sjöområdet. Hans mätningar visar vidare att det finns vatten i Båttjärnen som inte omfattas strandskyddet och att sjöområdet är närmare åtta hektar.

En fritidsbåt är inte en anläggning eller anordning. Helt avgörande för om en (hus)båt träffas av reglerna om strandskyddsdispens är enligt förarbetena om den är ”stadigvarande förankrad” eller ej. En båt som återkommande förflyttas och förankras på olika platser, i detta fall 75–100 gånger per år med en total gångsträcka om 100 nautiska sjömil per år, är inte ”så stadigvarande förankrad” att den fordrar strandskyddsdispens, inte ens om den skulle omdefinieras till varande husbåt. Båten blir heller inte, dispenspliktig på grund av att folk tidvis övernattar på båten.

Enligt förarbetena till miljöbalken ska begreppen ”stadigvarande förankrad/förtöjd” förstås som en husbåt som ligger fast förankrad/förtöjd på en och samma plats, exempelvis vid kaj eller brygga, utan att någonsin lämna denna plats. Om båten återkommande går för egen maskin till en annan position för att där förtöjs/förankras på nytt kan den inte anses vara stadigvarande förankrad/förtöjd.

Länsstyrelsen tycks emellertid anse att båten ligger stadigvarande förankrad i hela sjön vilket inte är möjligt eftersom båten i sådant fall stadigvarande, utan avbrott, skulle behöva ligga fast på svaj/för ankar i en 600 meter lång lina eller kätting.

Det finns inte heller något förbud att ha en båt inom det landskapsbildsskyddade området. Det förbud länsstyrelsen hänvisar till gäller byggnader, och det är som ovan anförts inte aktuellt i detta fall.

SD har även inkommit med satellitbilder.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

SD har ansökt om tillstånd/dispens för att få ha en fritidsbåt i sjön Båttjärnen, som ingår i landskapsbildskyddsområdet vid sjöarna Gärdsjön, Storaxen och Ensen, i Rättviks kommun. Av SD komplettering till ansökan framgår bl.a. följande. Båten är 24 meter lång och 4,5 meter bred och tänkt att användas som färdmedel och övernattningsplats på sjön 75–100 gånger per år.

Färdsträckorna över vatten för vattnet blir totalt ca 30-40 mil per år. Fritidsbåten kommer att användas omväxlande för privat bruk och uthyrning och kommer tas upp på land vart tredje–fjärde år för kontroll och underhåll.

Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta SD uppgift om strandskyddets utbredning, dvs. att det finns vattenområden i Båstjärnen som inte omfattas av strandskyddet. Dock bedöms dessa vattenområden vara av marginell betydelse. Med hänsyn till fritidsbåtens storlek kommer den dessutom alltid att befinna sig inom ett vattenområde som omfattas av strandskyddet.

Där strandskydd gäller är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader (punkten 1) eller att utföra andra anläggningar eller anordningar om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt (punkten 2).

I förarbetena till bestämmelsen anges att även flyttbara konstruktioner i vissa fall kan anses som byggnader. Som exempel på det nämns stadigvarande förankrade husbåtar och husvagnar som står uppställda under betydligt längre tid än en normal semesterperiod (prop. 1997/98:45, Del 2, s. 85 f.). I rättspraxis har en bastubåt, en konstruktion med väggar och tak som uppförts på en flotte, betraktats som en byggnad och som så stadigvarande förtöjd att den krävde dispens från strandskyddsbestämmelserna (se MÖD 2020:4).

Enligt domstolen kan det inte uteslutas att en båt med samma funktion som en husbåt kan komma att träffas av förbudet i 7 kap. 15 § 2 miljöbalken och därmed vara dispenspliktig.

Med beaktande av den nu aktuella fritidsbåtens storlek och funktion som boende under en inte alltför begränsad tid finner domstolen att den i vart fall utgör en anläggning som enligt domstolens uppfattning hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Av SD uppgifter framgår att fritidsbåten kommer vara varaktigt placerad i sjön

och endast tas upp för kontroll och underhåll. Att fritidsbåten kommer vara förankrad på olika ställen i Båttjärnen förändrar inte domstolens bedömning eftersom den alltid kommer vara sjösatt inom strandskyddat område. Fritidsbåten är därmed förbjuden och dispenspliktig enligt miljöbalken.

Dispens kan ges från förbudet om det föreligger särskilda skäl. De omständigheter som kan anses utgöra särskilda skäl anges uttömmande i 7 kap. 18 c § och 18 d § miljöbalken. SD har anfört att det föreligger sådana omständigheter som avses i 7 kap. 18 c första stycket 3.

Domstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att husbåten för sin funktion som boende inte behöver ligga inom strandskyddat område och att husbåten kommer avhålla allmänheten där den annars har möjlighet att färdas fritt och att den därmed strider mot strandskyddets syften.

Utöver prövningen om det föreligger särskilda skäl för strandskyddsdispens ska domstolen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken göra en intresseavvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Vid den avvägningen ska beaktas även andra omständigheter än de som enligt 7 kap. 18 c och d §§ miljöbalken utgör särskilda skäl för dispens (se rättsfallen NJA 2020 s. 1129 och MÖD 2020:2). Utgångspunkten vid avvägningen är dock att det allmänna intresset av att bevara allemansrättslig tillgång till strandområden samt goda livsvillkor för djur- och växtliv är mycket starkt. Även med beaktande vad SD har anfört är det vid en sådan intresseprövning, med hänsyn till strandskyddets syften, inte oproportionerligt att avslå ansökan om dispens. Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 21 juli 2022.

Katarina Winiarski Dol

Anders Söderström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Katarina Winiarski Dol, ordförande, och tekniska rådet Anders Söderström. Föredragande har varit beredningsjuristen Agnes Johansson